

Izvješća o praksi u području ljudskih prava u pojedinačnim državama za 2022.: Hrvatska

URED ZA DEMOKRACIJU, LJUDSKA PRAVA I RAD

INFORMATIVNI SAŽETAK

Republika Hrvatska ustavna je parlamentarna demokracija. Jednodomni parlament (Sabor) ima zakonodavnu vlast. Predsjednik obnaša dužnost šefa države i na temelju većinske potpore Sabora službeno imenuje predsjednika vlade, koji je na čelu vlade. Posljednji predsjednički izbori održani su u prosincu 2019., a u siječnju 2020. održan je drugi krug, u koji su ušla dvojica vodećih kandidata. Većina je birača izabrala Zorana Milanovića za predsjednika. Tuzemni i inozemni promatrači naveli su da su predsjednički i parlamentarni izbori održani u srpnju 2020. bili slobodni i pošteni.

Policija, koja je pod nadzorom Ministarstva unutarnjih poslova, snosi glavnu odgovornost za nacionalnu sigurnost. U slučaju nereda predsjednik Vlade i predsjednik mogu mobilizirati oružane snage za održavanje sigurnosti. Predsjednik je vrhovni zapovjednik oružanih snaga. Oružane snage odgovorne su Ministarstvu obrane i predsjedniku kao vrhovnom zapovjedniku. Civilne vlasti su održavale efikasan nadzor nad sigurnosnim snagama. Tuzemne i inozemne nevladine organizacije izvijestile su da su pojedini pripadnici granične policije zlostavljali migrante koji su pokušali ući u zemlju.

Prema vjerodostojnim su informacijama zabilježene značajnije povrede ljudskih prava u vidu zastrašivanja i cenzure novinara, postojanja odredbe o kleveti u kaznenom zakonu te diskriminacije pripadnika manjinskih skupina, uglavnom Srba, Roma te homoseksualnih, biseksualnih, transrodnih, queer i interseksualnih osoba.

Vlada je poduzela bitne korake kako bi identificirala, istražila, kazneno gonila i kaznila pojedince koji su povrijedili ljudska prava ili se upustili u korupciju službenih dužnosnika.

Odjeljak 1. Poštovanje integriteta osobe

A. PROIZVOLJNO LIŠAVANJE ŽIVOTA I DRUGA NEZAKONITA ILI POLITIČKI MOTIVIRANA UBOJSTVA

Nisu zabilježeni slučajevi u kojima su vlada ili njezini posrednici počinili proizvoljna ili nezakonita ubojstva.

B. NESTANAK

Nisu zabilježeni slučajevi nestanka za koje bi bila odgovorna državna tijela ili osobe koje djeluju u njihovo ime. Međutim, velik broj slučajeva osoba nestalih tijekom Domovinskog rata od 1991. do 1995. i dalje je neriješen. Vlada je poduzela korake kako bi istražila te slučajeve i sankcionirala odgovorne osobe. Ministarstvo hrvatskih branitelja izvjestilo je da se do 14. listopada 1435 osoba i dalje vodilo kao nestalo i da država traga za posmrtnim ostacima 395 osoba za koje je poznato da su preminule, što znači da ima ukupno 1830 neriješenih slučajeva nestalih osoba. Ministarstvo je izvjestilo da je tijekom godine pretražen teren na 59 mjesta u deset županija, a na trima su mjestima ekshumirani posmrtni ostaci pet osoba. Identificirani su posmrtni ostaci 33 osoba. Do 18. rujna ekshumirani su posmrtni ostaci više od 5222 žrtava iz Domovinskog rata, od kojih je 4355 identificirano. Potraga za nestalim osobama i dalje sporo napreduje ponajprije zbog nedostatka pouzdanih dokumenata i informacija o lokaciji masovnih i pojedinačnih grobnica, kao i zbog drugih pravosudnih i bilateralnih političkih izazova u odnosima sa Srbijom. Vlada i dalje traži suradnju Srbije u rješavanju otvorenih slučajeva.

Ministarstvo hrvatskih branitelja održalo je 30. ožujka okrugli stol o nestalima u Vukovaru. Na tom je sastanku načelnica Uprave za zatočene i nestale izvjestila da država i dalje traga za posmrtnim ostacima 385 nestalih osoba s područja oko Vukovara, gdje je većina

otvorenih slučajeva i dalje neriješena. Istaknula je da je u prethodnih šest godina u Vukovarsko-srijemskoj i Osječko-baranjskoj županiji pretraženo više od pola milijuna kvadratnih metara na 100 mjesta.

C. MUČENJE I DRUGI OKRUTNI, NELJUDSKI ILI PONIŽAVAJUĆI POSTUPCI ILI KAŽNJAVANJE TE DRUGI SRODNI OBLICI ZLOSTAVLJANJA

Mučenje, neljudsko i ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje zatvorenika zabranjeni su Ustavom i zakonom. Nije bilo vjerodostojnih informacija da su državni dužnosnici tako postupali.

Uvjeti u zatvorima i ustanovama za zadržavanje

Za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 zabilježeni su neprikladni uvjeti u određenim zatvorima zbog prenapučenosti i nedostatka zaposlenih zdravstvenih radnika.

Neprikladni fizički uvjeti: Neki su se zatvorenici tijekom godine žalili na neadekvatan pristup zdravstvenoj skrbi i prijavili nedostatak dostupnoga zdravstvenog osoblja za vrijeme pandemije. Pučka pravobraniteljica izvjestila je da su se, prema istraživanju provedenom u splitskom zatvoru, zatvorenici najčešće žalili na to da su u ćelijama boravili 22 sata dnevno bez aktivnosti, da nisu mogli primati posjetitelje i da su imali poteškoća u komunikaciji s odvjetnicima tijekom istražnog pritvora i pripreme obrane zbog nedostatka privatnosti i loše kvalitete zvuka zatvorskih telefona i kroz staklene pregrade.

Zahvaljujući proširenju infrastrukture u zatvorima u Šibeniku, Bjelovaru i Požegi smanjila se prenapučenost i povećao kapacitet za smještaj zatvorenika. Međutim, prenapučenost je i dalje problem u drugim zatvorima u zemlji. U čak 12 od ukupno 13 zatvora popunjeno je bila veća od 100 %. Najdrastičniji primjeri prenapučenosti prijavljeni pučkoj pravobraniteljici bili su u zatvorima u Zagrebu (150 % kapaciteta), Karlovcu (155 % kapaciteta) i Osijeku (168 % kapaciteta).

Upravljanje: Vlasti su istražile vjerodostojne optužbe za loše postupanje preko Ureda pučke pravobraniteljice, koji je izdao preporuke za poboljšanje uvjeta u kojima borave pritvorene osobe.

Neovisno praćenje: Nacionalni preventivni mehanizam (NPM), koji djeluje u okviru Ureda pučke pravobraniteljice, nacionalno je tijelo za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja u mjestima na kojima su osobe lišene slobode, zadržane, zatvorene ili smještene u mjesto pod javnim nadzorom koje im nije dopušteno napustiti. NPM je 2021. obavio nadzorne posjete mjestima na kojima se nalaze zadržane osobe, uključujući policijske postaje, policijske pritvorske jedinice, tranzitne prihvatne centre za migrante, zatvore i psihijatrijske odjele u bolnicama. Ured pučke pravobraniteljice obavljao je poslove navedene u sklopu NPM-a. U skladu s Fakultativnim protokolom uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja NPM je ovlašten obavljati nenajavljenе nadzorne posjete svim mjestima pod njegovim djelokrugom i nadzorom.

Delegacija Europskog odbora za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) posjetila je zatvore, ustanove za psihijatrijsku skrb i domove za starije i nemoćne osobe, sastala se s nadležnim tijelima i predstavila uvodna opažanja Vladi na kraju posjeta zemlji od 19. do 28. rujna.

Poboljšanja: Vlada je tijekom godine poduzela korake za poboljšanje uvjeta u zatvorima i ustanovama za zadržavanje. Vlada je dovršila obnovu šibenskog zatvora, čime je osiguran kapacitet za smještaj osam dodatnih zatvorenika. Kako bi smanjila prenapučenost, Vlada je na temelju Zakona o izvršavanju kazne zatvora donijela pravilnik kojim je utvrđen okvir za uvjetni otpust uz elektronički nadzor te je nabavila potrebnu opremu. Središnji ured za zatvorski sustav i Uprava za zatvorski sustav i probaciju u suradnji s Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo i Nacionalnim stožerom civilne zaštite koordinirali su provedbu epidemioloških mjera, koje su uključivale dostavu letaka u svrhu informiranja službenika i osoba lišenih slobode, nabavu osobne zaštitne opreme, provedbu pojačanih higijenskih mjera, ograničenja posjeta zatvorenicima, jačanje savjetodavne suradnje i stručne pomoći

lokalnih zavoda za javno zdravstvo te druge mjere za sprečavanje širenja bolesti COVID-19 među zatvorenicima.

D. PROIZVOLJNO UHIĆENJE ILI PRITVARANJE

Ustavom i zakonom zabranjuju se proizvoljna uhićenja i pritvaranja te se predviđa pravo svake osobe da na sudu ospori zakonitost svojeg uhićenja ili pritvaranja. Vlada se općenito pridržavala tih zahtjeva.

Postupci uhićenja i postupanje s pritvorenicima

Osim osoba uhićenih tijekom počinjenja kaznenog djela, bilo je i onih koje su uhićene po nalogu suca ili državnih odvjetnika na temelju dokaza. Državni odvjetnici mogu zadržati osumnjičenike u pritvoru do 48 sati. Na zahtjev državnih odvjetnika istražni sudac može prodlužiti istražni pritvor za dodatnih 36 sati. Vlasti su pravovremeno obavješćivale pritvorenike o optužbama protiv njih. Zatvorenik se prema zakonu pravovremeno mora izvesti pred sudskog službenika. To se pravo općenito poštivalo. Puštanje na slobodu uz jamčevinu zakonom se ograničava samo u slučaju opasnosti od bijega. U težim su predmetima optuženiци zadržavani u istražnom zatvoru. Vlasti su pritvorenicima omogućile brz pristup odvjetniku po vlastitom izboru. Pritvorenici lošeg imovinskog stanja mogli su pristupiti odvjetniku kojeg im je osigurala država.

E. USKRAĆIVANJE POŠTENOGA JAVNOG SUĐENJA

Ustavom i zakonom predviđa se neovisnost pravosuđa. Vlada je općenito poštivala neovisnost i nepristranost pravosuđa. Zabilježeni su izolirani slučajevi zastrašivanja državnih odvjetnika, sudaca i odvjetnika.

Sudski postupci

Ustavom i zakonom predviđa se pravo na pošteno i javno suđenje, koje je neovisno pravosuđe općenito provodilo.

Na optuženike se primjenjuje presumpcija nevinosti. Prema zakonu optuženike se mora pravovremeno obavijestiti o optužbama protiv njih. Optuženici imaju pravo na pošteno, javno i pravodobno suđenje te pravo da budu prisutni na vlastitom suđenju. Optuženicima u kaznenim predmetima povremeno je uskraćivano pravo na pravodobno suđenje zbog velikog broja neriješenih predmeta pred nacionalnim sudovima. Do 30. rujna zabilježeno je 473 010 neriješenih sudskih predmeta, što je za 35 568 manje nego u rujnu 2021., kad je zabilježeno 508 578 predmeta. Postojeći broj neriješenih predmeta i dugotrajnost sudskih postupaka i dalje izazivaju zabrinutost u vezi s pravosudnom djelotvornošću, učinkovitošću, pravnom nesigurnošću i vladavinom prava.

Dugotrajna suđenja i dalje su među najvećim problemima u pravosuđu. U godišnjem izješću *Europske komisije (EK) o vladavini prava* objavljenom 13. srpnja istaknuto je da je razina percepcije neovisnosti pravosuđa u javnosti i dalje vrlo niska unatoč tomu što se i dalje pokreću kazneni postupci povezani s navodnim slučajevima korupcije među sucima. U izješću se navodi i da su dugotrajni kazneni postupci ugrozili borbu protiv korupcije i iako je „pravosudni sustav proširio alate za elektroničku komunikaciju i smanjio broj neriješenih sudskih predmeta, i dalje postoje znatni problemi u vezi s učinkovitošću i kvalitetom”.

Optuženici imaju pravo komunicirati s odvjetnikom po vlastitom izboru ili ga dobiti o trošku države. Optuženici imaju pravo na dostatno vrijeme i sredstva za pripremu obrane. Optuženici koji ne razumiju ili ne govore hrvatski jezik imaju slobodan pristup tumaču od trenutka optužbe i tijekom svih žalbenih postupaka. Optuženici imaju pravo suočiti se sa svjedocima optužbe te dovoditi svjedoček i iznositi dokaze u svoju korist. Optuženici se ne smiju prisiljavati na svjedočenje ili priznanje krivnje. Optuženici i državni odvjetnici mogu podnijeti žalbu prije nego što presuda postane pravomoćna.

Politički zatvorenici i pritvorenici

Nisu zabilježeni slučajevi političkih zatvorenika ni pritvorenika.

Građanski sudski postupci i pravni lijekovi

Pojedinci mogu na nacionalnim sudovima tražiti odštetu za navodno kršenje ljudskih prava ili prestanak takvog kršenja. Mogu podnijeti zahtjev (žalbu) Europskom sudu za ljudska prava (ESLJP) nakon što iscrpe sve nacionalne pravne lijekove ili ako je postupak predugo na čekanju pred nacionalnim sudovima. Na raspolaganju su bili i pravni lijekovi u upravnom postupku.

Pravosudni dužnosnici izvijestili su da je suradnja sa Srbijom u području ratnih zločina i dalje izazovna zbog pravnih i političkih prepreka.

Pljenidba i povrat imovine

Vlada je usvojila Terezinsku deklaraciju, ali nije uspostavila odgovarajuće pravne mehanizme za rješavanje zahtjeva za povrat imovine oduzete za vrijeme holokausta. Država nije učinkovito obeštetila podnositelje zahtjeva za imovinom zaplijjenjenom tijekom holokausta (1941. – 1945.) i nedosljedno dopušta nedržavljanima da podnose takve zahtjeve.

Nevladine organizacije (NVO-i) i interesne skupine izvijestile su da Vlada nije značajnije napredovala u rješavanju zahtjeva koji se odnose na razdoblje holokausta, uključujući one koje su podnijeli strani državlјani. Prema zakonu povrat imovine zaplijenjene za vrijeme komunizma ograničen je na osobe koje su 1996. bile hrvatski državlјani te je podnošenje zahtjeva bilo dopušteno samo u određenom roku koji je istekao u siječnju 2003. Stoga se zakonom ne predviđa stvarno obeštećenje osoba, uključujući preživjele žrtve holokausta, čija je imovina izvlaštena, ali su napustile zemlju i stekle državljanstvo neke druge zemlje. Izmjenom zakona iz 2002. stranim je državljanima omogućeno podnošenje zahtjeva ako je njihova zemlja državljanstva s Hrvatskom zaključila bilateralni ugovor o

povratu. Međutim, Vrhovni je sud 2010. presudio da vlada ne smije zahtijevati takav ugovor kao nužan uvjet za povrat. Ministarstvo pravosuđa neuspješno je pokušalo 2011. izmijeniti zakonodavstvo kako bi obuhvatilo taj zaključak i ponovno otvorilo rokove za podnošenje zahtjeva. Vlada je u to vrijeme procijenila da bi od 4211 do 5474 podnositelja zahtjeva moglo ostvariti korist od te zakonske izmjene. Do kraja godine vlada nije poduzela nikakve daljnje korake za izmjenu zakona.

Vlada je izvjestila da je do kraja godine podneseno približno 74 000 zahtjeva za povrat imovine. Navela je da je približno 68 000 tih zahtjeva riješeno, ali i da je zbog zabrane unošenja podataka o vjeroispovijesti, etničkoj pripadnosti ili nacionalnosti u preostalim službenim spisima iz razdoblja bivše Jugoslavije bilo nemoguće točno utvrditi koji su od tih zahtjeva povezani sa Židovima žrtvama holokausta. Vlada je u rujnu izvjestila da je riješen 321 zahtjev koji su podnijeli Židovi, pri čemu se njih 114 odnosilo na povrat u naravi, a njih 155 na financijsko obeštećenje u obveznicama. Ti su zahtjevi uglavnom potjecali iz razdoblja nakon Drugog svjetskog rata, a ukupna im je vrijednost iznosila 982 milijuna kuna (142 milijuna USD). Od 101 neriješenog predmeta koje Vlada prati od 2018. zaključeno je njih 52. Neki od njih riješeni su isplatom novčanih naknada ukupnog iznosa od 26 milijuna kuna (3,7 milijuna USD), a drugi obeštećenjem u obliku povrata imovine čija je vrijednost na temelju sadašnje tržišne vrijednosti nekretnina procijenjena na 78 milijuna kuna (11,3 milijuna USD).

Povrat zajedničke imovine i dalje je problem za Srpsku pravoslavnu Crkvu i Koordinaciju židovskih općina u Hrvatskoj. Vlada je izvjestila da je od 1999. riješila 356 imovinskopravnih zahtjeva povezanih sa Srpskom pravoslavnom Crkvom, koji su uključivali pravo na obeštećenje u obveznicama. Srpska pravoslavna Crkva i predstavnici Rimokatoličke Crkve izjavili su da postoje zahtjevi koji i dalje nisu riješeni.

Na internetskim stranicama Državnog tajništva SAD-a dostupno je njegovo [izvješće Kongresu](#) o Zakonu o neodgodivoj pravdi za neobeštećene preživjele (engl. *Justice for Uncompensated Survivors Today, JUST*), koje je objavljeno u srpnju 2020.

F. PROIZVOLJNO ILI NEZAKONITO ZADIRANJE U PRIVATNOST, OBITELJ, DOM ILI KORESPONDENCIJU

Navedene su radnje zabranjene Ustavom i zakonom. Nisu zabilježeni slučajevi u kojima bi država prekršila tu zabranu.

Odjeljak 2. Poštivanje građanskih sloboda

A. SLOBODA IZRAŽAVANJA, MEĐU OSTALIM ZA PREDSTAVNIKE TISKA I DRUGIH MEDIJA

Ustavom i zakonom predviđa se sloboda izražavanja, među ostalim za predstavnike tiska i drugih medija. Vlada je općenito poštovala to pravo. Neovisni mediji i funkcionalni demokratski politički sustav uglavnom promiču slobodu izražavanja, među ostalim i za predstavnike medija. Pravosuđe je zbog neučinkovitosti katkad kasnilo s rješavanjem predmeta klevete koji se vode protiv izdavača, urednika i novinara.

Sloboda izražavanja: Zakonom se kažnjavaju pojedinci koji djeluju „u cilju širenja rasne, vjerske, spolne, nacionalne, etničke mržnje ili mržnje po osnovi boje kože ili spolnog opredjeljenja, ili drugih osobina“. U slučaju osuđujuće presude za govor mržnje na internetu može se izreći zatvorska kazna od najviše tri godine. Za organiziranje ili vođenje skupine od tri ili više osoba radi poticanja na nasilje ili mržnju usmjerenu prema određenim kategorijama ili skupinama putem tiska, radija, televizije, računalnih sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način, zakonom je predviđena zatvorska kazna od šest mjeseci do pet godina. Kleveta i uvreda prema zakonu su kaznena djela za koja je propisana novčana kazna. Uvreda ne podliježe kaznenom progonu ako se počini u okviru novinarskog posla, u javnom interesu ili iz drugih opravdanih razloga.

Nasilje i uz nemiravanje: Hrvatsko novinarsko društvo (HND) i Sindikat novinara Hrvatske na zajedničkom su sastanku 13. srpnja upozorili da su novinari redovito izloženi zastrašivanju i prijetnjama. Reporteri bez granica naveli su da su novinari koji istražuju korupciju, organizirani kriminal i ratne zločine, posebno na lokalnoj razini, često podvrgnuti

uznemiravanju, a značajnim se problemima smatraju i fizički napadi, prijetnje i kibernetičko nasilje.

Cenzura ili ograničenja sadržaja za predstavnike tiska i drugih medija, uključujući internetske medije: Predstavnici tiska izvijestili su da sami sebe cenzuriraju iz straha da će zbog bavljenja određenim temama doživjeti uznemiravanje na internetu, suočiti se s tužbama, uzrujati politički umrežene pojedince ili da će to imati negativne posljedice po njihov radni odnos.

Zakoni o (pisanoj/usmenoj) kleveti: Kleveta se prema zakonu smatra kaznenim djelom, no za njega nisu propisane kaznene sankcije. U državi su na snazi i građanski zakoni protiv klevete, koje je država provodila. Prema godišnjem istraživanju koje je proveo HND protiv novinara i medija podnesena je najmanje 951 tužba za klevetu, pri čemu je zatražena odšteta u iznosu od 77,4 milijuna kuna (11,2 milijuna USD). Od 951 tužbe za klevetu, 928 ih je podneseno protiv izdavača, urednika i novinara zbog navodne građanske povrede časti, a 23 tužbe bile su kaznene.

U travnju je HND prijetio prosvjedom ako se ne smanji broj tužbi za klevetu, koji je ocijenio prekomjernim. Organizacija je navela travanjsku presudu protiv izdavača neprofitnog portala *Virovitica.net* Gorana Gazdeka kao primjer predmeta klevete za koji tvrdi da odvraćaju novinare u zemlji od istraživanja ili kritiziranja javnih ličnosti. Sud je naložio Gazdeku da saborskoj zastupnici Romani Nikolić isplati odštetu od 7500 kuna (1086 USD). Predsjednik HND-a Hrvoje Zovko u travnju je u izjavama za medije ustvrdio da se tužbe često podnose radi zastrašivanja novinara i „gušenja“ slobode medija. HND je ujedno izrazio zabrinutost zbog toga što je osječki sudac Zvonko Vrban pokrenuo pet tužbi za klevetu protiv internetskog portala *Telegram.hr* i tražio odštetu za „duševne boli“ u iznosu od 150 000 kuna (21 739 USD) po tužbi.

Županijski sud u Zadru odbio je 3. veljače žalbu Hrvatske radiotelevizije (HRT) protiv Zovka, koji je tu postaju tužio jer je nezakonito dobio otkaz nakon što je javno kritizirao navodnu cenzuru na HRT-u. Sud je potvrđio presudu Općinskog građanskog suda u Zagrebu iz 2020. kojom je HRT-u naloženo da Zovka vrati na posao jer njegovi komentari nisu bili „sporni ni neistiniti“ niti su grubo naštetili časti i ugledu postaje. HND je 7. lipnja objavio da je HRT vratio Zovka na posao te dodao da se nada da je predmet koji se protiv

njega vodio konačno riješen nakon četiri godine „višestrukog sudskog maltretiranja” Zovka, njegove obitelji i HND-a.

Sloboda na internetu

Vlada nije ograničavala ni ometala pristup internetu niti je cenzurirala internetski sadržaj. Nije bilo vjerodostojnih informacija da je Vlada nadzirala privatnu internetsku komunikaciju bez odgovarajuće pravne ovlasti.

B. SLOBODA MIRNOG OKUPLJANJA I UDRUŽIVANJA

Ustavom i zakonom predviđena je sloboda mirnog okupljanja i udruživanja. Vlada je općenito poštovala ta prava.

C. SLOBODA VJEROISPOVIJESTI

Vidjeti *Međunarodno izvješće o slobodi vjeroispovijesti* Državnog tajništva SAD-a.

D. SLOBODA KRETANJA I PRAVO NAPUŠTANJA DRŽAVE

Ustavom i zakonom predviđena je sloboda kretanja unutar države, putovanja u inozemstvo, iseljavanja i repatrijacije. Vlada je općenito poštovala ta prava.

E. ZAŠTITA IZBJEGLICA

Vlada je surađivala s Uredom visokog povjerenika UN-a za izbjeglice (UNHCR) i drugim humanitarnim organizacijama pri pružanju zaštite i pomoći izbjeglicama, povratnicima ili tražiteljima azila te drugim ugroženim osobama.

Pristup azilu: Odobravanje izbjegličkog statusa i supsidijarne zaštite propisano je zakonom i Vlada je uspostavila sustav za pružanje zaštite izbjeglicama i tražiteljima azila.

Ministarstvo unutarnjih poslova izvijestilo je da je usprkos ograničenjima uzrokovanim pandemijom bolesti COVID-19 nastavilo surađivati s tražiteljima azila i osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita te je omogućilo pristup postupku traženja azila u skladu s epidemiološkim mjerama i preporukama Europske komisije.

Zlostavljanje migranata i izbjeglica: Kao i prethodnih godina, tuzemne i inozemne nevladine organizacije u svojim su izvješćima optuživale državnu graničnu policiju za prisilno vraćanje (engl. *pushback*) nezakonitih migranata.

Predsjednik Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i ministar unutarnjih poslova sastali su se 4. veljače kako bi razgovarali o navodnom lošem postupanju s inozemnim migrantima. Ministarstvo unutarnjih poslova objavilo je nakon sastanka popis preporuka i odgovor u 60 točaka na izvješće Odbora za 2020. u kojem su iznesene kritike na račun Vlade. Ministarstvo je u odgovoru navelo da su vlasti od 2020. uspješno provele pozitivne promjene kako bi se spriječilo loše postupanje s migrantima. U odgovoru je ponajprije potvrđeno da će neovisni promatrači nastaviti s *ad hoc* obilascima granice.

Europski sud za ljudska prava odbio je 5. travnja zahtjev države za preispitivanje presude iz 2021. o smrti afghanistske migrantice, šestogodišnje Madine Hussiny, koja je smrtno stradala na hrvatsko-srpskoj granici 2017. Europski sud za ljudska prava odlučio je da je Hrvatska prekršila Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda jer nije učinkovito istražila njezinu smrt te da bi nadležna tijela u državi trebala nastaviti s „utvrđivanjem odgovornosti“ na temelju presude. Zastupnica države pri Europskom sudu za ljudska prava istaknula je da sud nije proglašio Hrvatsku odgovornom za smrt djevojčice niti da je tijekom istrage vršen ikakav pritisak na civilno društvo. Centar za mirovne studije (CMS), istaknuta nevladina organizacija koja djeluje u području migracija, pozvao je na razrješenje dužnosti više dužnosnika u policijskoj hijerarhiji, uključujući ministra unutarnjih poslova Davora Božinovića. Božinović je odbacio poziv i izjavio da je svrha odluka ESLJP-a poboljšanje sustava, što je predsjednik Vlade Andrej Plenković ponovio u izjavi od 5. travnja. U izvornoj je odluci ESLJP utvrdio da je Hussiny bila žrtva nezakonitoga kolektivnog protjerivanja koje

je provodila država te je Vladi izrekao novčanu kaznu u iznosu od 288 270 kuna (41 778 USD) uvećanu za naknadu od 120 290 kuna (17 433 USD) za sudske troškove.

Od siječnja do kraja listopada Dansko vijeće za izbjeglice zabilježilo je ukupno 3196 „nezakonitih protjerivanja” u Bosnu i Hercegovinu.

Vlada je u lipnju 2021. pokrenula Nezavisni mehanizam nadzora postupanja policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova u području nezakonitih migracija i međunarodne zaštite. Vlada je zadužila Mehanizam za nadzor postupanja s nezakonitim migrantima i tražiteljima međunarodne zaštite u okviru najavljenih i nenajavljenih promatranja policijskih postaja i prihvatišta za strance te najavljenih posjeta „drugim prikladnim mjestima”, kao što je zelena granica s Bosnom i Hercegovinom. Vlada je zadužila Mehanizam i za potpuno usklađivanje mjera upravljanja granicama sa zakonima EU-a o azilu i temeljnim pravima. Europska ombudsmanica izrazila je svoje žaljenje što je Mehanizam uspostavljen sa zakašnjenjem jer je država 2018. primila hitna sredstva EU-a za taj projekt.

U sklopu Mehanizma 1. srpnja objavljeno je godišnje izvješće za razdoblje od lipnja 2021. do lipnja 2022. U izvješću je navedeno da policija pri postupanju prema migrantima uglavnom poštuje propise EU-a i uvažava standarde utvrđene Mehanizmom, npr. vodi računa o prehrani migranata s obzirom na vjerske propise i pomaže ranjivim skupinama migranata, primjerice trudnicama i maloljetnicima bez pratnje. Među primjerima dobre prakse navedena je suradnja granične policije sa zdravstvenim ustanovama za potrebe pružanja hitne medicinske pomoći, posjeta bolnicama, testiranja na COVID-19 i pregleda medicinske dokumentacije te, prema potrebi, suradnja s ustanovama za starije i nemoćne osobe. Istaknuto je da policijski službenici svojim postupanjem štite nacionalnu sigurnost i javni red, kao i temeljna prava migranata koja su zajamčena pravom EU-a i međunarodnim pravom. U izvješću je navedeno i da su migranti izloženi trgovcima ljudima i krijumčarima s objiju strana granice te da policijske postaje i dalje nemaju adekvatne prostorije za privremeni smještaj migranata.

Održiva rješenja: Vlada je prihvatila izbjeglice za preseljenje, ponudila naturalizaciju izbjeglicama koje borave na njezinu državnom teritoriju i pomogla im u dobrovoljnom povratku u matične zemlje na njihov zahtjev. Vlada je nastavila sudjelovati u zajedničkom Regionalnom programu stambenog zbrinjavanja (RHP) s vladama Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Srbije. Cilj RHP-a bio je pridonijeti rješavanju dugotrajne raseljenosti najranjivijih izbjeglica i raseljenih osoba nakon sukoba od 1991. do 1995. Od sredine kolovoza RHP je počeo pružati pomoć većem broju obitelji i stambeno zbrinuo njih 378 (923 osobe) u državi.

Privremena zaštita: Država je uspostavila i mehanizam za supsidijarnu zaštitu za one koji ne ispunjavaju uvjete za azil, ali ona tijekom godine nikomu nije dodijeljena. Država je 7. ožujka službeno usvojila Direktivu EU-a o privremenoj zaštiti izbjeglica iz Ukrajine. Direktivom se izbjeglicama iz Ukrajine omogućuje da uđu u zemlju i dobiju određene povlastice, a da pritom ne moraju podnijeti zahtjev za azil. Do studenog je 18 834 Ukrajinaca dobilo privremenu zaštitu u zemlji. Za organizaciju prihvata i zbrinjavanja osoba koje ispunjavaju uvjete za privremenu zaštitu nadležno je Ministarstvo unutarnjih poslova. Vlada je osobama s privremenom zaštitom osigurala smještaj, zdravstvenu skrb, pristup osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju te mogućnost zapošljavanja bez obveze ishođenja dozvole za boravak ili rad ili potvrde o prijavi rada. Vlada građanima Ukrajine odobrava privremenu zaštitu do 4. ožujka 2023., uz mogućnost da se taj status dvaput automatski produlji (svaki put za šest mjeseci) ako se uvjeti ne promijene.

F. STATUS INTERNO RASELJENIH OSOBA I POSTUPANJE S NJIMA

Nije primjenjivo.

G. OSOBE BEZ DRŽAVLJANSTVA

Prema popisu stanovništva iz 2021. procjenjuje se da je u zemlji živjela 731 osoba bez državljanstva. Mnoge od njih bili su Romi koji nisu posjedovali isprave o državljanstvu. Ministarstvo unutarnjih poslova odgovorno je za odobravanje boravišta i eventualnog državljanstva osobama bez državljanstva koje ispunjavaju pravne zahtjeve. UNHCR se

zalaže za dokidanje apatridnosti u zemlji, među ostalim uspostavom postupka za utvrđivanje statusa apatridnosti. Država je identificirala vrlo mali broj osoba bez državljanstva. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine 558 osoba izjasnilo se kao osobe bez državljanstva, a još ih je 173 izjavilo su da su nepoznate nacionalnosti. U usporedbi s prethodnim popisom stanovništva iz 2011. broj osoba koje su se izjasnile kao osobe bez državljanstva smanjio se za 26 %, dok se broj osoba kojima prijeti apatridnost smanjio za 96 % (na popisu stanovništva iz 2011. zabilježeno je 749 osoba bez državljanstva i 2137 osoba neutvrđenog državljanstva). U veljači je na snagu stupio revidirani zakon o socijalnoj skrbi u koji su uvrštene preporuke UNHCR-a za proširenje prava na socijalnu skrb na sve osobe bez državljanstva koje zakonito borave u državi.

Odjeljak 3. Sloboda sudjelovanja u političkim procesima

Ustav i zakoni omogućuju građanima odabir svojih predstavnika u vlasti na slobodnim i poštenim periodičkim izborima putem tajnog glasanja i temeljenog na općem i jednakom pravu glasa.

IZBORI I POLITIČKO SUDJELOVANJE

Posljednji izbori: Posljednji parlamentarni izbori održani su u srpnju 2020., predsjednički izbori u siječnju 2020., a izbori za Europski parlament 2019. Promatrači smatraju da su svi izbori održani u pluralističkom okruženju i da su provedeni profesionalno i transparentno.

Sudjelovanje žena i pripadnika manjinskih skupina: Nijednim se zakonom ne zabranjuje sudjelovanje u političkim procesima za žene, pripadnike manjinskih skupina, osobe s invaliditetom ili homoseksualne, biseksualne, transrodne, queer i interseksualne osobe (LGBTQI+) i pripadnici tih skupina sudjelovali su u tim procesima. Manjinskim je skupinama prema zakonu dodijeljeno osam mesta u Saboru koji broji 151 zastupnika. Žene su i dalje slabo zastupljene u glavnim političkim strankama. Zakonom se zahtijeva da „manje zastupljeni spol“ čini najmanje 40 % kandidata na listi određene stranke, a za

povredu te odredbe izriče se novčana kazna. U Vladi od 18 članova ženama su dodijeljene četiri ministarske funkcije i funkcija potpredsjednika vlade.

Odjeljak 4. Korupcija i nedostatak transparentnosti u vladi

Zakonom su predviđene kaznene sankcije za korupciju među dužnosnicima. Vlada je općenito učinkovito provodila taj zakon. Korupcija je i dalje predstavljala problem, a tijekom godine prijavljeni su slučajevi visoke razine korupcije među dužnosnicima vlade. Državni državni odvjetnici nastavili su kazneno goniti više predmeta teške korupcije koji su uključivali suce, lokalne gradske dužnosnike i javne osobe, a pravosuđe je općenito izricalo zakonske kazne u predmetima u kojima je donesena osuđujuća presuda. Međutim, osuđujuće presude za korupciju izrečene u izrazito popraćenim sudskim postupcima u određenim su slučajevima poništene u žalbenom postupku.

Korupcija: Sabor je 23. travnja donio Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti, poznat kao „Zakon o zviždačima”. Zakon je u skladu s Direktivom EU-a o zaštiti osoba koje prijavljuju povrede prava Unije (EU 2019/1937). U *izvješću Europske komisije o vladavini prava* od 13. srpnja navodi se da je, osim Zakona o zviždačima, Vlada ažurirala Zakon o sprječavanju sukoba interesa kako bi postrožila pravila o imovinskim karticama. U izvješću je navedeno i da je donesen Etički kodeks državnih službenika. Vlada je namijenila 76,8 milijuna kuna (11,13 milijuna USD) za provedbu akcijskog plana za borbu protiv korupcije za razdoblje 2022. – 2024. donesenog 28. srpnja.

Županijski je sud u Zagrebu 29. ožujka prvostupanjskom presudom proglašio bivšu županicu Sisačko-moslavačke županije Marinu Lovrić-Merzel krivom za korupciju i osudio je na sedam godina zatvora. Lovrić-Merzel, čije je suđenje započelo 2018., proglašena je krivom za primanje 100 000 eura (99 733 USD) mita od određenog poduzetnika, naručivanje nepotrebnih savjetodavnih usluga, prekomjerne troškove reprezentacije i zaključivanje fiktivnih ugovora u ime države. Ured europskog javnog tužitelja (EPPO) u

svibnju je podigao optužnicu protiv deset osoba, uključujući gradonačelnika Nove Gradiške Vinka Grgića, bivšeg gradonačelnika Velike Gorice Dražena Barišića i poduzetnika Krešu Peteka. EPPO je izvijestio da je optužnica podignuta nakon istrage aktivne i pasivne korupcije i zlouporabe položaja od 2018. do 2021. Sva četiri predmeta odnosila su se na natječaje sufinancirane sredstvima EU-a za građevinske projekte ukupne procijenjene vrijednosti 22,6 milijuna EUR (22,5 milijuna USD).

Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta (USKOK) podignuo je 20. listopada optužnicu protiv osmero optuženika, među kojima su bivši ministri Darko Horvat, Tomislav Tolušić, Josip Aladrović i bivši potpredsjednik Vlade Boris Milošević, zbog navodne nezakonite isplate bespovratnih sredstava 2018. i 2019. te nezakonitog zapošljavanja. Protiv osmero optuženika podignuta je optužnica za zlouporabu položaja i ovlasti, poticanje i pomaganje u zlouporabi položaja i ovlasti, trgovanje utjecanjem te pomaganje u trgovanju utjecajem. USKOK je podigao optužnice i protiv Horvatove bivše pomoćnice Ane Mandac, bivšeg državnog tajnika Ministarstva regionalnog razvoja Velimira Žunca, ravnateljice Uprave za potpomognuta područja Katice Mišković i gradonačelnika Županje Damira Juzbašića.

Glavna europska tužiteljica potpisala je 3. studenoga radni sporazum s Ministarstvom unutarnjih poslova o pristupu podacima i suradnji u kaznenom progonu kaznenih djela počinjenih na štetu interesa EU-a, uključujući korupciju. Radni je sporazum stupio na snagu 12. studenoga.

Odjeljak 5. Stav vlade prema inozemnim i nevladinim istragama navodnih zlouporaba ljudskih prava

Tuzemne i inozemne skupine za zaštitu ljudskih prava općenito su djelovale bez vladinih ograničenja te su istraživale i objavljivale svoja otkrića o slučajevima povrede ljudskih

prava. Vladini dužnosnici često su s njima surađivali i pozitivno reagirali na njihova stajališta.

Državna tijela za zaštitu ljudskih prava: U državi djeluje pravobraniteljica za ljudska prava koja je istražila pritužbe na povrede ljudskih prava te još tri pravobraniteljice: za ravnopravnost spolova, osobe s invaliditetom i djecu. Zakonom je propisano da Sabor ne smije razriješiti dužnosti pravobranitelja za ljudska prava na temelju nezadovoljstva njegovim godišnjim izvješćem. Sabor može razriješiti dužnosti ostala tri pravobraniteljice ako ne prihvati njihova godišnja izvješća. Pravobraniteljice su potvratile da je zbog toga ograničena njihova mogućnost da temeljito i neovisno obavljaju svoj posao te da je njihov rad podvrgnut političkom pritisku.

Pravobranitelji su zakonom ovlašteni za pokretanje skraćenih postupaka ako postoji dovoljno dokaza o povredi ustavnih i zakonskih prava.

Odjeljak 6. Diskriminacija i društveno nasilje

ŽENE

Silovanje i nasilje u obitelji: Zakon kriminalizira silovanje osobe, bez obzira na spol, uključujući silovanje počinjeno u braku, te nasilje u obitelji. Zakon se provodio u većini slučajeva. Ovisno o težini kaznenog djela, za osuđujuće presude izrečene su kazne u rasponu od novčanih kazni do kazni zatvora. Za osuđujuću presudu za silovanje, uključujući silovanje počinjeno u braku, osoba se može kazniti kaznom zatvora od maksimalno 15 godina. Za osuđujuću presudu za nasilje u obitelji osoba se može kazniti kaznom zatvora do tri godine. Zakonom su predviđene strože kazne za osuđujuće presude za nasilje nad članovima uže obitelji i nasilje nad ženama. Spolni odnos bez pristanka smatra se silovanjem, a za osuđujuću presudu osoba može biti kažnjena kaznom zatvora u trajanju od tri do deset godina. Zakonom su predviđene sankcije (novčane kazne i kazne zatvora do 90 dana) za osuđujuću presudu za prekršaj nasilja u obitelji.

U izvješću pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2021. godinu navodi se da se broj prijavljenih slučajeva kaznenog djela nasilja u obitelji, osobito broj žena koje su ubili članovi obitelji ili intimni partneri, nastavio povećavati unatoč padu ukupnog broja ubijenih žena.

Velika većina osoba koje su doživjele nasilje u obitelji bile su žene. U 2021. godini zabilježena su 194 slučaja silovanja, od kojih je 101 ženu (52 %) napao član obitelji ili bliski poznanik. Tijekom 2021. broj kaznenih djela silovanja povećao se za 16 % u odnosu na prethodne godine. Pokušaj silovanja zabilježen je u ukupno 19 slučajeva, od kojih su osam slučajeva (42 %) počinili bliski poznanici ili članovi obitelji.

Vlada je javno progovorila o problemu. Predsjednik Vlade Andrej Plenković 1. rujna osudio je zločin od 31. kolovoza kada je u Novskoj udanu ženu ubio njen 54-godišnji suprug nakon čega je počinio samoubojstvo. Predsjednik Vlade istaknuo je da se, zbog strožih državnih zakonskih propisa, slučajevi nasilja u obitelji sve češće smatraju kaznenim djelima, a ne prekršajima. Slučaj je oštro osudio i ministar pravosuđa i uprave Ivan Malenica. I Plenković i Malenica pozvali su na dodatno osposobljavanje za slučajeve nasilja u obitelji u odgovarajućim ustanovama.

Seksualno uznenemiravanje: Zakon kriminalizira seksualno uznenemiravanje osobe, bez obzira na spol. Maksimalna kazna za osuđujuću presudu za seksualno uznenemiravanje jest kazna zatvora do dvije godine. Na Svjetski dan sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, koji se obilježava 28. travnja, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova izvjestila je da su žene mlađe od 50 godina do sedam puta više izložene seksualnom uznenemiravanju na radnom mjestu u odnosu na muškarce. U brojnim je istraživanjima potvrđeno da na radnom mjestu postoji rodno uvjetovano uznenemiravanje, uključujući seksualno uznenemiravanje. U izvješću pravobraniteljice navedeno je da seksualno uznenemiravanje na radnom mjestu doživi 7,9 % žena mlađih od 50 godina, a osobito mlađih od 35 godina, u usporedbi s 1,1 % muškaraca. Strah od gubitka posla i sumnja da će počinitelj biti kažnjen razlozi su zbog kojih je samo jedna osoba od 10 ispitanika službeno prijavila seksualno uznenemiravanje. Tijekom godine pojavile su se inicijative civilnog društva, poput inicijative *#nisamtražila*, kojima je cilj podizanje javne svijesti. S druge strane, *mobbing* je prijavilo 36,6 % ispitanica u odnosu na 26,6 % muških ispitanika. Pravobraniteljica je navela da postoji napredak u vidu strožih

kazni i pokretanja kaznenog progona za kazneno djelo seksualnog uznemiravanja, no ističe da se sudski postupak proveo u malom broju slučajeva, a u još je manjem broju slučajeva izrečena kaznena presuda.

Reproduktivna prava: Vlasti nisu zabilježile slučajeve prisilnog pobačaja ili prisilne sterilizacije. Sredstva za hitnu kontracepciju mogu se kupiti u ljekarnama, a mogu je kupiti osobe starije od 18 godina uz predočenje odgovarajuće identifikacijske isprave. Tijekom obrade u slučaju silovanja može se dati hitna kontracepcija u roku od 72 sata nakon prijavljenog silovanja nakon procjene ginekologa koji obavlja forenzički pregled. Država dopušta liječnicima da odbiju provesti postupke koji se protive njihovim osobnim uvjerenjima. Međutim, nakon javno eksponiranog slučaja žene koja nije mogla pronaći liječnika koji bi pružio uslugu pobačaja uslijed smrtonosne fetalne anomalije, Ministarstvo zdravstva uputilo je bolnice da pružaju sveobuhvatnu zdravstvenu skrb za reproduktivno zdravlje. Ministarstvo je također naložilo da se liječnicima zabilježi u njihov osobni dosje ako odbiju izvoditi zahvat zbog osobnih etičkih prigovora. Ranjive populacije, uključujući osobe s invaliditetom, imale su mogućnost dati informirani pristanak na medicinsko liječenje koje utječe na reproduktivno zdravlje, uključujući sterilizaciju. Država je osobama koje su preživjele seksualno nasilje omogućila pristup uslugama spolnog i reproduktivnog zdravlja.

Diskriminacija: Žene imaju isti pravni status i jednaka prava kao i muškarci u smislu obitelji, zapošljavanja, rada, vjere, nasljeđivanja, zakona o osobnom statusu i državljanstvu, imovine, pristupa kreditiranju, posjedovanja ili upravljanja poduzećima ili imovinom i glasanja. Zakonom je propisano isplaćivanje jednakе plaće za jednak rad. Vlada nije učinkovito provodila zakon. Žene su prijavile diskriminaciju u području zapošljavanja i zanimanja. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova obradila je dodatnih 610 slučajeva diskriminacije u 2021. godini, što je povećanje od 18,4 % u odnosu na prethodnu godinu; 71,6 % tih slučajeva odnosilo se na zaštitu žena, a 48,7 % na zapošljavanje i socijalno osiguranje.

SUSTAVNO NASILJE I DISKRIMINACIJA NA TEMELJU RASE ILI ETNIČKOG PODRIJETLA

Ustavne odredbe protiv diskriminacije važeće su za sve manjine. Vlada nije učinkovito provodila odredbe. Prema navodima pučke pravobraniteljice, diskriminacija na temelju etničkog podrijetla, osobito prema Srbima, Romima i migrantima, bila je najzastupljeniji oblik diskriminacije.

Predstavnici srpske nacionalne manjine prijavili su da se i dalje suočavaju s diskriminacijom na nacionalnoj i lokalnoj razini, kao i da se ne provodi postojeće zakonodavstvo koje se odnosi na prava etničkih manjina na osiguravanje jezičnog pluralizma i prava na upotrebu dvaju pisama. Također su naveli da se u medijima nastavio upotrebljavati govor mržnje i istaknuli da postoje neriješeni slučajevi povrata imovine. Izvjestili su da su Srbi i dalje izloženi diskriminaciji, posebno u istočnoj Slavoniji, iako su istaknuli da su se fizički napadi, osobito oni nogometnih huligana, smanjili. Naveli su da se pripadnici srpske nacionalne manjine suočavaju sa znatnom diskriminacijom pri zapošljavanju, a nisu se riješili ni dugogodišnji problemi registracije srpskih škola u istočnoj Slavoniji. Također su naveli da i dalje postoje napetosti povezane s neriješenim slučajevima nestalih osoba i nepokrenutim kaznenim postupcima u slučajevima ratnih zločina.

Uništavanje imovine u vlasništvu srpskih ustanova ili Srpske pravoslavne crkve tijekom godine je prijavljeno u Varaždinu, Požegi, Omišu i Petrinji. Mediji su se služili govorom mržnje, uključujući pozivima na nasilje, a isto se moglo čuti i na nekim mrežama koje se financiraju sredstvima iz javnih izvora. Predstavnici srpske nacionalne manjine naveli su da se pojedinci koji šire teorije o etničkoj superiornosti povremeno pojavljuju na HRT-u i drugim nacionalnim televizijskim postajama.

Vlada je financirala program revitalizacije usmjeren na renovaciju i obnovu obiteljskih kuća u selu Grubori gdje su hrvatske snage počinile ratne zločine nad šest srpskih civila tijekom rata 1990-ih u bivšoj Jugoslaviji. Potpredsjednik Vlade zadužen za ljudska prava i socijalna pitanja izvjestio je o povećanim vladinim ulaganjima u infrastrukturu u područjima sa značajnim brojem srpskog manjinskog stanovništva. Lokalni službenici Vukovarsko-srijemske županije istaknuli su pozitivan učinak tog ulaganja, a posebice su pozdravili

osiguravanje dodatnih državnih sredstava namijenjenih radu udruga i kulturnih centara etničkih manjina.

U izvješću pučke pravobraniteljice iz ožujka (koje se odnosi na 2021. godinu) navedeno je da je ukupna nezaposlenost u prosincu 2021. pala za 21,3 % u odnosu na prethodnu godinu, ali je u istom razdoblju broj nezaposlenih Roma, uglavnom onih u dobi od 20 do 44 godine, porastao za 16,4 % (od toga 68,7 % osoba nije završilo osnovnu školu.)

Pravobraniteljica je nastavila primati pritužbe i navode o diskriminaciji Roma u vezi pristupa robi i uslugama, rada policije, legalizacije objekata u romskim naseljima i stambenog zbrinjavanja romskih obitelji.

Migranti su i dalje bili izloženi predrasudama i diskriminaciji povezanoj s njihovim rasnim ili etničkim podrijetlom. U izvješću pučke pravobraniteljice istaknut je fizički napad na etničkoj osnovi počinjen 2021. u kojem su napadnuti zaposlenici tvornice automobila Rimac u Zagrebu. Napadači su za zaposlenike rekli da „izgledaju kao migranti“. Zagrebački gradonačelnik oštro je osudio napad i poručio da „takvom nasilju u Zagrebu ne smije biti mjesta, a pogotovo ne onom motiviranom mržnjom prema onima koji su drukčiji, po bilo kojoj osnovi“. Iz Policijske uprave zagrebačke potvrdili su da se nastavlja kriminalističko istraživanje događaja.

Upis rođenja: Vlasti su u trenutku rođenja upisale sva rođenja u državi ili inozemstvu. Upis rođenja provodio se na nediskriminirajući način. Državljanstvo se stječe podrijetlom ako najmanje jedan roditelj ima status državljanina ili rođenjem na teritoriju države u iznimnim slučajevima.

Zlostavljanje djece: Zlostavljanje djece, uključujući nasilje i seksualno zlostavljanje, i dalje je problem. Kazna za teško seksualno zlostavljanje djece ovisi o težini kaznenog djela i uključuje kaznu dugotrajnog zatvora ako dijete umre uslijed zlostavljanja. Ne postoji zastara kaznenog progona za teška kaznena djela seksualnog zlostavljanja i iskorištavanja djeteta. Prema zakonu, svakoj se osobi koja je osuđena za seksualni delikt nad djetetom nakon odsluženja kazne mogu zabraniti dužnosti ili aktivnosti koje uključuju redovite kontakte s djecom ako sud utvrdi da postoji vjerojatnost da počinitelj ponovi kazneno djelo. Osobe osuđene za takva kaznena djela nakon odsluženja kazne također se, po nalogu suda,

mogu pratiti u sklopu zaštitnog nadzora. Tijekom godine uvedena je izmjena i dopuna Zakona o pravnim posljedicama osude, kaznenoj evidenciji i rehabilitaciji koji je prвobitno donesen 2012. godine, prema kojoj su poslodavci dužni provesti provjeru podobnosti prije zapоšljavanja zaposlenika na radna mjesta koja uključuju redoviti kontakt s djecom.

Nastavio se trend porasta ukupnog broja prijava zlostavljanja djece. Pravobraniteljica za djecu zabilježila je ukupno 2004 pritužbe i zahtjeva za pomoć u 2021. godini, što je 4,2 % više nego prethodne godine. U 2021. godini pravobraniteljica za djecu zaprimila je 54 obavijesti koje se odnose na zaštitu djece od seksualnog zlostavljanja, 198 obavijesti koje su povezane sa zaštitom djece od nasilja i 71 obavijest koja se odnosi na zanemarivanje djeteta.

Brak s djetetom, rani i prisilni brak: Prema zakonu, najniža je dob za sklapanje braka 18 godina; djeca starija od 16 godina mogu sklopiti brak uz pisano odobrenje suda.

Seksualno iskorištavanje djece: Zakonom je zabranjeno komercijalno seksualno iskorištavanje djece; prodaja, mamljenje ili iskorištavanje djece u komercijalne svrhe, uključujući trgovinu djecom u seksualne svrhe. Zakonom je zabranjeno nuđenje ili podvođenje djeteta za komercijalne seksualne usluge i dječju pornografiju, a predviđene su kazne zatvora u trajanju od šest mjeseci do kazne dugotrajnog zatvora, koje se odnose i na osuđujuću presudu za seksualno iskorištavanje djece, ovisno o dobi žrtve i težini kaznenog djela. Vlasti su provodile zakon. Ministarstvo unutarnjih poslova provelo je istrage i surađivalo s međunarodnim partnerima u suzbijanju dječje pornografije. Ministarstvo je upravljalo internetskom stranicom pod nazivom Red Button putem koje su građani policiji mogli prijaviti slučajeve dječje pornografije. Najniža dob za pristanak na spolni odnos jest 15 godina.

ANTISEMITIZAM

Prema procjenama Svjetskog židovskog kongresa u državi živi 1700 Židova. Neki čelnici židovske zajednice još uvijek izvještavaju o slučajevima povjesnog revizionizma i antisemitskim izjavama, uključujući isticanje simbola povezanih s pronacišćkim ustaškim

režimom (1941. – 1945.). Čelnici židovske zajednice također su istaknuli da u Kaznenom zakonu ne postoje konkretnе odredbe prema kojima bi upotreba ustaških simbola i parola bila zakonski zabranjena. Upotreba ustaških parola i simbola može se smatrati kaznenim djelom u kombinaciji s optužbama za mržnju i nasilje. Napadi potaknuti antisemitizmom prema zakonu se smatraju zločinima iz mržnje i kaznenim djelima. Zakonom je propisano da će se, u slučaju osuđujuće presude, svatko „tko putem tiska, radija, televizije, računalnih sustava ili mreže, na javnom skupu ili na drugi način javno potiče ili javnosti učini dostupnim letke, slike ili druge materijale kojima se poziva na nasilje ili mržnju usmjerenu prema skupini ljudi ili pripadniku skupine zbog njihove rasne, vjerske, nacionalne ili etničke pripadnosti, podrijetla, boje kože, spola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, invaliditeta ili kakvih drugih osobina, kazniti kaznom zatvora do tri godine“. Pojedinci koji se pridruže skupinama koje potiču takve aktivnosti ili pojedinci koji vode takve skupine također mogu biti kažnjeni kaznom zatvora do pet godina. Prema Kaznenom zakonu kaznenim djelima smatraju se i javne izjave kojima se odobrava, potiče ili umanjuje značaj kaznenog djela genocida, ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti s namjerom poticanja na nasilje. Nevladine organizacije i interesne skupine izvijestile su da Vlada nije značajnije napredovala u rješavanju zahtjeva za povrat imovine povezanih s razdobljem holokausta, uključujući one koje su podnijeli strani državljeni. Vlada je u rujnu imenovala posebnog savjetnika predsjednika Vlade za pitanja holokausta i suzbijanje antisemitizma koji je odgovoran za odnose sa židovskim zajednicama i koordinaciju priprema države za predsjedanje Međunarodnim savezom za sjećanje na holokaust koje će započeti u ožujku 2023.

Predsjednik Vlade Andrej Plenković 22. travnja predvodio je izaslanstvo koje je obilježilo 77. obljetnicu proboja logoraša iz koncentracijskog logora Jasenovac u Drugom svjetskom ratu. Predsjednik Zoran Milanović zasebno je obilježio Dan sjećanja na žrtve Jasenovca i odao počast žrtvama logora. Zagrebački gradonačelnik Tomislav Tomašević i Oleg Mandić, preživjeli zatočenik Auschwitza, 27. travnja otkrili su spomenik žrtvama holokausta i pronacističkog ustaškog režima u Hrvatskoj za vrijeme Drugog svjetskog rata. Među uzvanicima bili su i predsjednik Milanović, ministrica kulture i medija, predstavnici židovskih zajednica, predstavnici drugih vjerskih zajednica, bivši predsjednici i antifašističke skupine.

Metalna skulptura visoka 12 metara u obliku zida od kovčega otkrivena je na svojoj stalnoj lokaciji, pokraj Glavnog željezničkog kolodvora u Zagrebu, i predstavlja žrtve koje su željeznicom deportirane u koncentracijske logore.

Na Dan sjećanja na holokaust (Jom hašoa) 28. travnja, predsjednik Židovske općine Zagreb i predsjednik Koordinacije židovskih općina dr. Ognjen Kraus odao je počast žrtvama Jasenovca.

Polijska uprava splitsko-dalmatinska 8. srpnja priopćila je da se nastavlja istraga kako bi se otkrio počinitelj koji je iscrtao kukasti križ ispred hotela u Trilju, otprilike 43 kilometra udaljenom od priobalnog grada Splita. U zasebnom je događaju 29. kolovoza varaždinska policija podnijela kaznenu prijavu protiv počinitelja koji je navodno vandalizirao lokalni spomenik žrtvama holokausta.

TRGOVANJE LJUDIMA

Pogledajte [*Izvješće o trgovanim ljudima*](#) Državnog tajništva SAD-a.

NASILJE, KRIMINALIZACIJA I DRUGE VRSTE ZLOSTAVLJANJA NA TEMELJU SEKSUALNE ORIJENTACIJE, RODNOG IDENTITETA I IZRAŽAVANJA ILI SPOLNIH OBILJEŽJA

Kriminalizacija: Ne postoji zakon koji kriminalizira sporazumni spolni odnos između istospolnih odraslih osoba. Ne postoje zakoni koji kriminaliziraju takozvano oblačenje u odjeću suprotnog spola, uključujući de facto diskriminaciju, kao što su zakoni koji se odnose na „protuprirodni blud“. Zakoni koji se odnose na nepotrebno zadržavanje na javnom mjestu ili druge aktivnosti ne primjenjuju se nesrazmjerno na LGBTQI+ osobe.

Nasilje nad LGBTQI+ osobama: Ne postoje izvješća da su državni službenici, uključujući policiju, poticali, počinili, odobravali ili tolerirali nasilje nad LGBTQI+ osobama. Policija je istražila sve prijave nasilja i zločina iz mržnje te zlostavljanja nad LGBTQI+ osobama koja su počinili nedržavni subjekti.

Diskriminacija: Zakonom je zabranjena diskriminacija osoba i parova koji su dio LGBTQI+ zajednice te njihovih obitelji od strane državnih i nedržavnih subjekata na temelju seksualne

orientacije, rodnog identiteta ili izražavanja. Vlada je u pravilu provodila takve zakone, ali pojedinci su prijavili slučajeve diskriminacije.

Predstavnici manjinskih skupina izjavili su da se zakonske zabrane diskriminacije na temelju seksualne orientacije, rodnog identiteta ili rodnog izražavanja pri zapošljavanju i zanimanju te diskriminacije u smislu zakona o državljanstvu, stanovanju, pristupu obrazovanju i zdravstvenoj skrbi ne provode dosljedno te su prijavili povremene incidente. LGBTQI+ nevladine organizacije istaknule su da u slučajevima diskriminacije pravosuđe nije dosljedno djelovalo. Organizacije civilnog društva istaknule su da ljudi još uvijek ne prijavljuju diskriminaciju u dovoljnoj mjeri zbog straha od stigmatizacije i marginalizacije, zbog nepovjerenja prema institucijama i jer se boje da će se morati prisilno izjasniti kao dio LGBTQI+ zajednice. Također su prijavile da je članovima njihove zajednice pristup pravosudnom sustavu ograničen i izrazile zabrinutost zbog neučinkovitog pravosudnog sustava te strah od daljnje viktimizacije tijekom sudske postupaka.

Visoki upravni sud 26. svibnja presudio je da svi životni partneri, uključujući istospolne parove, mogu pristupiti procjeni prikladnosti za posvojenje i da ih se ne smije diskriminirati na temelju seksualne orientacije. LGBTQI+ nevladina organizacija „Dugine obitelji“ javno je pozdravila pravomoćnu presudu i istaknula da presuda ima dalekosežne posljedice za istospolne parove jer će oni imati „gotovo jednaka“ prava kao vjenčani heteroseksualni parovi.

Mogućnost pravnog priznavanja roda: Vlada je dala dopuštenje za promjenu označe rodnog identiteta na pravnim i identifikacijskim dokumentima kako bi ista bila usklađena s rodnim identitetom osobe. Zakonom nije dopušteno samoodređenje roda; međutim, osobe mogu zatražiti službeno odobrenje od Ministarstva zdravstva za postupak rodne tranzicije nakon što njihov slučaj preispita i potvrdi niz medicinskih stručnjaka, socijalnih radnika i psihologa. Za dovršetak postupka nije potreban kirurški zahvat ili sterilizacija. Pripadnici civilnog društva prijavili su da su transrodne osobe doživjele diskriminaciju, zlostavljanje ili oboje tijekom postupka rodne tranzicije i pravnog priznavanja roda, kao i na radnom mjestu te tijekom postupaka zapošljavanja.

Nedobrovoljni ili prisilni medicinski ili psihološki postupci posebno usmjereni na LGBTQI+ osobe: Konverzija terapije nisu izričito zabranjene zakonom; međutim, skupine civilnog društva izvijestile su da nije bilo takvih javno objavljenih slučajeva. Istaknuli su nepotvrđena izvješća o pojedinačnim slučajevima u kojima su roditelji dovodili djecu psihologima u nadi da će „promijeniti ili utjecati“ na njihovu seksualnu orijentaciju.

Ograničenja slobode izražavanja, udruživanja ili mirnog okupljanja: Osobama koje javno govore o LGBTQI+ pitanjima nije se ograničavala sloboda izražavanja, udruživanja ili mirnog okupljanja, niti je postojalo ograničenje koje bi LGBTQI+ organizacijama onemogućilo prijavu ili održavanje događanja.

OSOBE S INVALIDITETOM

Zakonom je zabranjena diskriminacija osoba s tjelesnim, osjetilnim, intelektualnim ili mentalnim oštećenjima, uključujući diskriminaciju u smislu pristupa obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenim uslugama, informacijama, komunikaciji, javnim zgradama, prijevozu te pravosudnom sustavu i drugim državnim službama. Informacije državnih tijela o pitanjima invaliditeta i način komunikacije o tim pitanjima u pravilu su se pružali u pristupačnim formatima. Vlada nije uvijek učinkovito provodila zakon. Zakonom je propisano da građevine moraju osigurati pristup osobama s invaliditetom, međutim, vlasnici i upravitelji zgrada nisu se pridržavali zakona u svim situacijama, a ne postoje izvješća o izrečenim sankcijama. Djeca s teškoćama u razvoju pohađala su sve razine obrazovanja s vršnjacima bez teškoća u razvoju, iako su nevladine organizacije istaknule da je učenicima s teškoćama u razvoju pristup obrazovanju ograničen jer ne postoje zakoni kojima se propisuje da se osobama s invaliditetom mora omogućiti jednak pristup.

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom u svom je godišnjem izvješću opisala utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na osobe s invaliditetom. U izvješću je navedeno da postoji „zamjetan nedostatak potrebnih stručnjaka“ koji bi pomagali osobama s invaliditetom tijekom pandemije, iako je osobama s invaliditetom dana prednost pri zaštiti od virusa. U izvješću se također ukazuje na nedostatke u socijalnim uslugama za osobe s posebnim potrebama, zbog čega su se neke osobe morale preseliti u ustanove za skrb kada im se

nije mogla pružiti individualna skrb. Tijekom 2021. Ured pravobraniteljice zaprimio je 19 pritužbi osoba s duševnim smetnjama koje se odnose na prisilno zadržavanje i smještaj u psihijatrijske ustanove, nedostatno pružanje informacija o pravnom statusu i medicinskim dijagnozama ili nemogućnost ostvarivanja prava na potpunu obaviještenost.

DRUGO DRUŠTVENO NASILJE I DISKRIMINACIJA

Društvena diskriminacija osoba s HIV-om ili AIDS-om i dalje je problem. Nevladina organizacija pod nazivom Hrvatska udruga za borbu protiv HIV-a (HUHIV) izvjestila je da su neki liječnici i stomatolozi odbili liječiti pacijente pozitivne na HIV. HUHIV je izvjestio o slučajevima kršenja prava na povjerljivost osoba kojima je dijagnosticiran HIV, zbog čega su se neke, nakon otkrivanja svog statusa, suočile s diskriminacijom, uključujući diskriminaciju pri zapošljavanju. Zabilježeni su slučajevi u kojima su centri za transplantaciju HIV-pozitivne pacijente odbili staviti na listu čekanja potencijalnih primatelja organa. Međutim, HUHIV je istaknuo da se broj slučajeva odbijanja, kršenja prava i pritužbi pacijenata s HIV-om neznatno smanjio u posljednjih nekoliko godina.

Odjeljak 7. Prava radnika

A. SLOBODA UDRUŽIVANJA I PRAVO NA KOLEKTIVNO PREGOVARANJE

Zakonom je propisano da radnici imaju pravo na osnivanje nezavisnih sindikata i pridruživanje takvim sindikatima po vlastitom izboru, pravo na kolektivno pregovaranje i provođenje zakonitih štrajkova. Zakonom se zabranjuje diskriminacija sindikata, a sindikatima je dopušteno da osporavaju otkaze na sudu. Zakon zahtijeva da se radnik koji je dobio otkaz zbog sindikalne aktivnosti vrati na posao.

Postoje neka ograničenja tih prava. Pripadnici vojske ne smiju organizirati štrajk niti sudjelovati u njemu, dok civilni zaposlenici u vojski smiju organizirati štrajk, ali ne i štrajkati. Radnici smiju štrajkati samo po isteku ugovora ili u posebnim okolnostima navedenim u

ugovoru i tek nakon što završi postupak medijacije. Radnici i uprava moraju se zajednički dogоворити тко ће бити посредник у случају да се спор рjeшава медјацијом. Ако се утврди да је штрајк незаконит, судионици могу бити отпуштени, а синдикат одговоран за штету.

Vlada и послодавци опćenito су поštivali слободу удруživanja и право на kolektivno pregovaranje. Vlada је у првилу проводила мјеродавне законе којима се штити слобода удруživanja, колективно pregовaranje и право радника на штрајк. Kazne су биле razmјерне онима за сличне prekršaje. Kršiteljima су redovito izricane kazne. Sudski поступци у цijeloj су državi bili dugotrajni и могли су оtežati правну заштиту od diskriminacije sindikata.

B. ZABRANA PRISILNOG ILI OBVEZNOG RADA

Zакон забранjuје и криминализира све облике prisilnog или obveznog rada. Vlada је уčinkovito проводила закон. Provođenje inspekcije било је довољно да би се осигурала усклађеност са законом. Prema tvrdnjama državnog odvjetništva, од сiječња до kolovoza поднесено је пет казнених prijava protiv petero osumnjičenika за prisilni ili obvezni rad, од којих је против dvojice istraga još uvijek у tijeku, protiv dvojice ће se pokrenuti istraga, a protiv jednог је podignuta optužница. Postојe izolirana izvješćа da su romska djeca bila u opasnosti od prisilnog prosјаћења (погледајте одјелjak 7.c.).

Pogledajte i [Iзвјеšće o trgovanim ljudima](#) Državnog тajništva SAD-a.

C. ZABRANA DJEČJEG RADA I NAJNIŽA DOB ZA ZAPOSLENJE

Zаконом су забранjeni сви најтеžи облици дјеčјег rada. Tijekom godine нису забилježена потврђена извјеšćа о најтеžим обlicima dječјег rada. Najniža је доб за запосленje djece 15 godina; то је доб у којој većini djece obrazovanje više nije обvezno. Maloljetnici у доби од 15 do 18 godina који нису завршили обvezno obrazovanje smiju raditi само uz prethodno одобрење inspekcije rada Državnog inspektorata и само ако zbog rada neće trpjeti fizičke и psihičke posljedice. Djeca mlađa од 15 godina smiju raditi само у posebnim okolnostима, neovisno о djelatnosti и obavljati poslove koji ne ugrožavaju njihovo zdravlje, sigurnost,

obrazovanje ili razvoj, uz odobrenje inspekcije rada. U 2021. godini izdano je 167 takvih odobrenja, obično da bi djeca mogla glumiti u filmu ili kazališnoj predstavi. Zakonom je zabranjen prekovremeni i noćni rad radnika mlađih od 18 godina te rad u opasnim uvjetima, uključujući, između ostalog, rad u djelatnosti građevinarstva i rudarstva te rad s električnom energijom. Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, Državni inspektorat i pravobraniteljica za djecu odgovorni su za provođenje tog propisa.

Vlada je učinkovito provodila zakon. Kaznene sankcije u pravilu su bile razmjerne onima za slične slučajeve ozbiljnog kršenja zakona (pogledajte odjeljak 7.b.). Kršiteljima su redovito izricane kazne. Zabilježeni su izolirani slučajevi kršenja zakona o dječjem radu. U 2021. godini inspektori rada utvrdili su 22 slučaja kršenja zakona kojima su se povrijedila prava 18 maloljetnika. Slučajevi kršenja odnosili su se na prekovremeni rad maloljetnika ili rad nakon radnog vremena, a utvrđeni su uglavnom u ugostiteljskom i građevinskom sektoru. Neka su djeca navodno bila prisiljena sklopiti rani brak koji je za posljedicu mogao imati prisilan rad u domaćinstvu. Postoje prijave da su Romska djeca bila u opasnosti od prisilnog prosjačenja (pogledajte i odjeljak 7.b.).

D. DISKRIMINACIJA U ODNOSU NA ZAPOŠLJAVANJE I ZANIMANJE

U Zakonu o suzbijanju diskriminacije zapošljavanje i uvjeti zapošljavanja određeni su kao kategorije koje su zaštićene od diskriminacije, a u Zakonu o radu zapošljavanje i uvjeti zapošljavanja uključeni su u stavke koje su zaštićene od diskriminacije. Zakonima je zabranjena diskriminacija u odnosu na zapošljavanje i zanimanje na temelju rase, vjere, nacionalnog ili socijalnog podrijetla, boje kože, spola (uključujući trudnoću), bračnog ili obiteljskog statusa, jezika, političkih ili drugih uvjerenja, članstva u sindikatu, etničke pripadnosti, invaliditeta, dobi, seksualne orientacije, zdravstvenog stanja, genetskog naslijeđa, rodnog identiteta, obrazovanja, imovnog stanja ili društvenog položaja.

Vlada je provodila zakon u svim sektorima, ali zabilježeni su slučajevi povremene diskriminacije pri zapošljavanju ili zanimanju, osobito Roma, na temelju spola, invaliditeta, seksualne orientacije, HIV-pozitivnog statusa i etničke pripadnosti. Kazne su bile razmjerne

onima za slična kaznena djela koja se odnose na građanska prava, a inspekcija i sanacijske mjere bile su dovoljne. Kršiteljima su redovito izricane kazne. Međutim, u nekim su slučajevima neka društva, državne ustanove i organizacije civilnog društva radije odlučile platiti novčanu naknadu nego ispuniti kvote za zapošljavanje osoba s invaliditetom. U izvješću pravobraniteljice za ravноправност spolova za 2021. navodi se da je udio žena u gospodarstvu na položajima na kojima se donose odluke iznosio 17 %, a udio žena u nadzornim odborima 100 društava koja su uvrštena na Zagrebačku burzu iznosio je 23 %. U izvješću pravobraniteljice navodi se da su žene 2021. godine imale manje prosječne plaće (7 % manje) i mirovine (20,7 % manje) od muškaraca. Prema pritužbama građanki, dob i majčinstvo i dalje ostaju glavni izvor rodne diskriminacije žena na tržištu rada.

U godišnjem izvješću pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2021. utvrđen je ograničen rast zapošljavanja osoba s invaliditetom, zbog čega su osobe s invaliditetom izložene većem riziku od siromaštva, osobito zbog niskih plaća i mirovina, a navodi se da je u odnosu na 2020. godinu u 2021. zaposleno samo 2,3 % više osoba s invaliditetom.

Organizacije za zaštitu prava LGBTQI+ osoba tvrde da, iako su LGBTQI+ zaposlenici zakonom zaštićeni od diskriminacije na radnom mjestu, poslodavci nisu uveli odgovarajuće pravilnike i postupke za zaštitu od diskriminacije na temelju seksualne orijentacije ili rodnog identiteta. Nevladine organizacije izvijestile su da LGBTQI+ osobe ponekad ne žele javno otkriti svoju seksualnu orijentaciju ili rojni identitet jer su izložene riziku od mogućeg otkaza ili profesionalnog nazadovanja.

E. PRIHVATLJIVI UVJETI RADA

Plaća i radno vrijeme: Zakonom je propisana minimalna plaća na razini države koja je neznatno veća od službenog praga rizika od siromaštva. Zakonom je predviđen standardni radni tjedan od 40 sati, a prekovremeni rad ograničen je na 10 sati tjedno i 180 sati godišnje.

Zaposlenik prema zakonu ima pravo tužiti poslodavca za neisplaćivanje plaće, a za to je zakonom predviđena kazna razmjerna onima za druge slične prekršaje; međutim, poslodavac koji ne isplaćuje plaće zbog ekonomskih razloga oslobođen je kazne. Radnici mogu tužiti poslodavce koji svojim zaposlenicima ne izdaju obračune plaće s ciljem izbjegavanja plaćanja obveznih doprinosa za programe socijalnog osiguranja.

Sigurnost i zdravlje na radu: Zakonom su propisane odgovarajuće norme sigurnosti i zdravlja na radu (OSH) koje je vlada u pravilu provodila. Prepoznavanje nesigurnih situacija i dalje je odgovornost stručnjaka u području sigurnosti i zdravlja na radu, a ne radnika.

Inspekcija rada u 2021. godini provela je 20 446 inspekcija na radnom mjestu, a od njih se 12 917 izravno odnosilo na rad, a 7529 na sigurnost na radu. S obzirom na kršenje propisa o sigurnosti na radu, inspekcija rada poslodavcima je izdala 893 novčane kazne zbog povreda propisa koje su utjecale na sigurnost zaposlenika. Inspekcija rada izdala je 104 prekršajne prijave zbog kršenja propisa o sigurnosti na radu i podnijela 67 kaznenih prijava protiv nepoznatog broja poslodavaca zbog općeg ugrožavanja života zaposlenika. Nesreće su se najčešće prijavljivale u sektoru građevinarstva u kojem poslovođe mogu snositi kaznenu odgovornost za ozljede ili smrt ako su iste uzrokovane kršenjem sigurnosnih propisa.

Provođenje zakona o plaći, radnom mjestu te sigurnosti i zdravlju na radu: Ured inspekcije rada učinkovito je provodio zakone o plaći i radnom vremenu. Za osiguravanje usklađenosti bilo je dovoljno provesti inspekciju, a kazne su bile razmjerne onima za slične prekršaje. Kršiteljima su redovito izricane kazne. U inspekciji rada djeluju 192 inspektora, što je dovoljan broj za osiguravanje usklađenosti, a oni su ovlašteni za provođenje nenajavljenih inspekcija i propisivanje sankcija. Inspekcija rada nije bila podvrgnuta moratoriju i neprekidno provodi inspekcije kako bi se osigurala usklađenost sa zakonima o radu. U 2021. godini inspektori su prijavili 3511 slučajeva kršenja zakona o radu, uključujući brojne prekršaje koji se odnose na plaće, radno vrijeme, slobodne dane i nepravilnosti u ugovoru. U gospodarskim sektorima građevinarstva, turizma i ugostiteljstva zabilježeni su slučajevi kršenja zakona koji se odnose na plaće, radno vrijeme i prekovremen rad.

Inspektori su tijekom 2021. godine podnijeli 65 prijava u kojima traže pokretanje kaznenog postupka protiv poslodavaca zbog navodnog počinjenja 74 kaznena djela, od kojih se neka odnose na višestruke prekršaje neisplaćivanja plaća (55) koje je počinio isti poslodavac ili neispravno prijavljivanje zaposlenika u državni sustav zdravstvenog i mirovinskog osiguranja (17), a zabilježena je i jedna prijava za krivotvorene isprave, te jedna za nezakonito zapošljavanje.

Neformalni sektor: Rad u neformalnom sektoru općenito je protuzakonit, a takvi radnici nisu zaštićeni zakonima o plaći, radnom vremenu te sigurnosti i zdravlju na radu. Postoji vrlo malo vjerodostojnih podataka o neformalnoj ekonomiji u državi.